

DEMOKRAT

Glas demokrata sjeverne Dalmacije.

GRADSKA BIBLIOTEKA
"JURAJ ŠIZGORIĆ"
ŠIBENIK

Postarina plaćena u gotovom.

Izlazi svakog petka večer.

POJEDINI BROJ 1.50 DIN.

Predbrojba: godišnje D. 60 polugod. 30.

— Oglasi po cijeniku. —

God. 3.

Šibenik, 10 februara 1923.

Br. 6.

Iz programa Demokrat. stranke.

Demokratska Stranka smatra narod Srba, Hrvata i Slovenaca kao nacionalnu cjelinu, jednu po krvi i jeziku i po svojim osjećajima, po kontinuitetu zemljišta, na kojem nepodvojeno živi i po zajedničkim životnim interesima svog narodnog opstanka. S toga D. S. isključuje sve istorijske, plemenske, vjerske i pokrajinske razlike i obzire kao razlog i podlogu za političko

i administrativno uređivanje i posebno stranačko izdvajanje. D. S. će njegovati i razvijati u najširim slojevima svijest o jedinstvu našeg naroda i države, težeći da se to jedinstvo izrazi u svima političkim, društvenim, kulturnim i privrednim pitanjima, a suzbijati svako djelovanje separatizma, demagoštva i oskudicu javnog i društvenog morala.

Pismo iz Beograda.

I.

Već počima da se ima slika budućih izbora i može da se predvidi, koje će se stranke prikazati i šta će koja sa izbornog mezeva odnijeti. Za nas je ugodna činjenica, koja se danas može utvrditi, ta, da jedino demokratska stranka istupa svugdje složno i jedinstveno, dočim radikalna stranka, koja je ugrabila sama vlast, motivišući time, da su demokrate pocijepani, danas stoji pocijepana u dva sasvim suprotna tabora. Jer dok je g. Pašić kidao sa demokratima izrađujući jedan momenat u demokratskom poslaničkom klubu, koji nije bio nego samo spor o taktici kluba, o metodama, koje će se primjeniti za ostvarenje strankinog programa, stranka kojoj stoji na čelu g. Pašić razdvojila se ne na pitanjima sporedne prirode, ne pitanjima taktike i metode, nego na najkrupnijem pitanju načelnom: da li se Vidovdanski Uslav ima oživiti ili će se izvršiti njegova revizija u smislu želji protivnika državnog i narodnog jedinstva. Brižno i dugo skrivani razdor pretvorio se napokon u definitivni rascjep i borbu između dvaju šefova radikalne stranke. Glavni Odbor službene radikalne stranke isključio je svaku saradnju sa pristalicama Protića a ovaj je na to odgovorio cijepanjem lista na izborima i formiranjem nove nezavisne radikalne stranke. Radikale sada zanima samo ova borba, koja je došla da izazove pravu pometenost i utučenost u njihovim redovima. Kolikom nesrećom za svoju stranku smatraju radikali ovu akciju Protićevu najbolji je dokaz taj, što je Pašić jednim komunikacijom zaprijetio Protiću i njegovim pristalicama da će protiv njih upotrebiti zakon o zaštiti države. Na sve to Protić odgovara sipajući preko svog „Radikala“ na Pašića i vladu najveće pogrde i optužbe. Do ovog rascjepa znali su radikali da podržavaju vjeru u svoj konačni uspjeh na izborima, ali poslije ovoga izborna prognoza je sasvim izmijenjena. Više ne govore ni o apsolutnoj ni o relativnoj većini, već se bore za očuvanje prijašnjih najsigurnijih krajeva. Protić im pravi najveće smetnje u Južnoj Srbiji i Vojvodini. U južnim krajevima Pašićevi radikali nastoje da predobiju Muslimane, kojih ima preko 600.000 i dobro su organizovani. Oni su na svom kongresu u Skoplju odlučili da istupe sasvim samostalno na izborima, premda je vlada pokušala svim sredstvima da ih od toga odvratiti i da ih natjera da glasuju za vladine kandidate. Da te krajeve predobiju za sebe radikali će ovih dana održati u svim većim mjestima južne Srbije svoje velike zborove na koje se spremaju da govore sam Pašić i većina njegovih ministara, koji će ga na ovom putu pratiti. Ministar za agrarnu reformu već duže vremena tamo radi osobno i preko organa svoga ministarstva, koje je on na vrijeme znao da postavi, kako će mu bez prigovora funkcionirati prigodom izbora. I on je našao za najpotrebnije, da se tamo kandiduje. U zadnje ne budu li sva druga sredstva pomogla, uvijek visi teška prijetnja sa zakonom o zaštiti države, kojim je Pašić zaprijetio Protiću najviše zato, da postigne željeni efekat među glasačima Južne Srbije. U Vojvodini upotrebljene

su sasvim druge metode. Tamo, ne mogući se vlada osloniti na radikalne mase koje mahom pristaju uz g. Protića, pobrinula se da predobije Mađare i Nijemce na jedan sasvim neobičan način. Najprije im je uskratila izbornu pravu a onda im ga je priznala tek kad je s njima sklopila sporazum, da će u onim krajevima gdje ne budu isticali zasebne liste glasati za radikale. Sada se taj sporazum provodi u praksi tako, da se sve Mađare koji žive u krajevima, gdje neće biti mađarskih kandidacija, uvodi u spisakove, dok u onim srezovima gdje će Mađari isticati vlastite kandidate, nastoji se raznim smalicama da izigra njihovo izbornu pravu. U ostalim krajevima države naravno radikali neće odnijeti nikakove pobjede.

Kako je u Hrvatskoj to se zna. Tu je narod već davno opredijeljen i može s lakoćom da se predkaže gdje će od prilike pobijediti radikali a gdje druge grupe. U Sloveniji izgleda da nije uspio radikalni pokušaj. Tamo je ministar bez portfelja Zupanić doživio svuda neuspjeh i jedina je radikalna nada sada u d. r. Šušteršiča, koji izgleda da je s Pašićem sklopio tajni pakt uperen proti Korošecovih klerikala. U Bosni je položaj jako neodređen. Radikali se kao i u drugim krajevima cijepaju na službene i nezavisne, pače i među samim službenim radikalima ima nesloge oko osoba kandidatskih. Tako radi toga doveden je u pitanje i mandat sadašnjeg ministra pravde Lazice Markovića protiv kojemu se s uspjehom bori u mostarskom okrugu drugi radikalni pravak prof. Ivanišević. Muslimani su tamo pocijepani. Grupa Maglajićeva koja je danas u vladi ima vrlo slabih izgleda. Zato je ovih dana pokušala da se izmiri s grupom d. r. Spahe uz kojega pristaje veći dio bosanskih Muslimana. Ovi se za reviziju ustava a karakteristično je da su u okrugu bivačkom tražili da nosilac njihove liste bude sam Stojan Protić.

O prilikama u hrvatskim strankama neću govoriti. Te su već poznatije. Podvući ću još ovo, da su radikali toliko uznemireni i uzbuđeni da već danas u svojoj štampi prijete raspustom nove skupštine i novim izborima ne izađe li njihova stranka pojačana sa izbora.

Vrlo je važno i pitanje padanja naše valute. Radikalni ministar finansija dakako ne ustručava se da u svojim mnogobrojnim izjavama svu krivnju baci na demokratske ministre finansija. U javnosti pak vlada silna zabrinutost a među poslovnim i privrednim krugovima prava panika. Još kao razlog padanju naše valute ističe ministar finansija i nesređeni međunarodni položaj. Ali na sve ovo pravdanje sam Protić u svom „Radikalu“ optužuje današnju vladu i poručuje ministru finansija da su najveći krivci za pad dinara njegov šef vlade i njegovi kolege u vladi, koji su zemlju bacili u bezakonje, nered i korupciju.

II.

Još nekoliko dana pak ćemo ući u drugu fazu izborne borbe. Sada su u jeku unutarnja trvenja u partijama radi postavljanja kandidatskih lista a kač to bude gotovo i budu prika-

zane definitivne liste sudu, ova će se faza završiti i zamietnuti će se boj među partijama za konačnu pobjedu. Međutim razdor između Pašića i Protića i dalje se razvija. Protić je pred dana održao ovdje zbor svojih pristalica. Pristustvovalo je preko 250 delegata najvećim dijelom iz Vojvodine i Južne Srbije, više nego što se sam Protić nadao i nego što su Pašićevi ljudi očekivali. Na ovom zboru održao je Protić svoj veliki govor, koji je u glavnom bio napadanje na Pašića i isticanje potrebe revizije Ustava. Ova akcija Protića nije ostavila ravnodušne Pašića i njegove ljude. Koliko su oni želili da ustave Protića u njegovoj akciji najbolje se razabire iz ovoga, što je sam Protić na zboru izjavio, da mu je pred sam zbor službeno poručeno, da Pašićeva stranka prihvata njegovu kandidaturu u Kruševcu i ne misli da mu pravi nikakvih neprilika. Na zboru bio je u velike kritikovan rad i metode radikalne partije i done. ena je jednoglasna rezolucija, kojom se odobrava dosadašnje držanje Protića i daje mu se neograničeno ovlaštenje za daljnje vođenje akcije. Samo iz taktičkih razloga u rezoluciji nije sankcionisan definitivni raskid sa službenom radikalnom strankom, jer Protić čeka rezultat izbora, da bude vidio koliko će radikalaca povući za sobom. Poslije ovoga zбора, koji se ovdje smatra za pravo kao konstituirajuća skupština Protićeve stranke, održala je službena radikalna stranka svoj veliki kongres u Skoplju. Bio je zakazan još prije Protićevog zбора ali je bio odgođen da se sačeka rezultat sastanka Protićevača. Za ovaj kongres pravile su se duugo pripreme. Ministar za Agrarnu Reformu otputovao je nekoliko dana ranije tamo, da pripravi se što treba, a određenog dana stigao je Pašić kao kakav suveren, praćen od nekoliko ministara i dočekan od cijelog službenog aparata i nekoliko žandarmerije, koja je zatvorila pristup u skopljsku željezničku stanicu i zauzela sve ulice kuda je Pašić ima da prođe. Na kongresu Pašić je održao svoj govor, koji je završio pozivajući birače, da glasaju za ljude, „koji će biti disciplinovani i poslušni“. Uza sav ovaj napor izgleda ipak da radikali neće imati velikog uspjeha. Muslimani južne Srbije, koji su najbrojniji, izlaze na izbore samostalno i kompaktno, demokrate imajućo odlične pozicije, dok su radikali zlo vidjeni a k tomu pocijepani te veći dio pristaje uz Protića. Neku akciju počeli su da razvijaju i bivši komuniste. Oni su se sada organizavali u jugoslavensku radničku partiju i u svom glasilu „Radniku“ objavili novi revidirani program, koji je policija odmah zaplijenila. Ali kako je sud poništio ovu zapljenu, vođe pokreta tumače, da je time sud našao, da objavljeni program nije u opreci sa zakonom o zaštiti države i stvorili su odluku da istaknu svoje kandidatske liste svugdje gdje budu imali izgleda za uspjeh. Oni kane da kandiduju sve zatvorene vođe komuniste. Pocjepala se radikalna universitetska omladina i velika većina izjavila se za Protića.

U ovom izbornom vrtlogu i apetitu za mandatima javljaju se sve nove grupe i grupice. Tako su se organizirali i neki bivši članovi liberalne i naprednjačke stranke, osnivaju nove listove i imenuju kandidate, dakako bez i najmanjeg izgleda na uspjeh. U Beogradu još se organizuju i kirajdžije i privrednici i oni hoće da istaknu svoje zasebne liste, a da ne zaostanu komešaju se i kućevlasnici.

Dakako ni ovo izbornu vrijeme nije moglo da bude pošteđeno od neke krupnije afere. Sva javnost i štampa bavi se pitanjem fabrike šećera na Čukarici kraj Beograda. Ova fabrika kao neprijateljska imovina bila je stavljena pod sekvetar i sada je ministar Pravde odlučio da se proda i oglasio licitaciju. Protiv ovoga pobrinuli su se svi nacionalni i privredni krugovi, jer je ovo jedina fabrika šećera u našoj državi, — osim one na državnom dobru „Belje“ bivšeg nadvojvode Fridriha, — koja nije bila u

uđinskim rukama. Sve fabrike šećera u državi sačinjavaju kartel, koji hoće sasvim da monopolise svoj artikkel, i ove fabrike imaju velike dobiti, što sve ide u džepove tuđinaca. Tako su u prošloj godini šest fabrika, koje sačinjavaju kartel, imale čistu dobit od 65 milijona dinara i taj je novac sav otišao u inozemstvo. Uslijed ove odluke ministra pravde postoji bojazan, da ova jedina fabrika, koja vrši ulogu regulatora cijena u tržištu, padne i ona u tuđinske ruke ili u ruke istoga kartela, što bi bilo od velike štete i za potrošače i za nacionalnu ekonomiju. Zato svi krugovi najostrije osuđuju odluku ministra pravde, koji je tako na prečac stavio ovu fabriku na licitaciji i koji na ovaj način kuša da ju furtimaski ispusti iz državnih ruku i traže da se licitacija bezuvjetno odgodi te da sve njezine akcije nabavi sama država ili barem jedan stanoviti postotak a za ostali dio akcija da se nađe načina da ne dospije u tuđinske ruke.

Dalmatinsku javnost zanima specijalno u ovom času pitanje o konačnom uređenju naših odnosa sa Italijom. Ovdje se zadnjih dana svom živošću radi na pripremama za evakuaciju treće zone. Skoro svakodnevno drže se konferencije u ministarstvu spoljnih poslova, kojima, uz ministra ili njegovog zamjenika, prisustvuje načelnik odjeljenja za izvršenje međunarodnih ugovora dr. Ribarž i namješnik za Dalmaciju dr. Melličić a po nekad i general Lj. Milić, koji je od vlade imenovan kao povjerenik za evakuaciju. Svačije je uvjerenje, da će ovoga puta i zbilja doći do evakuacije, netom italijanska komora ratificira skopljene konvencije. Sve je dakle spravno i sva su viseća pitanja između naše i italijanske vlade u tom pogledu rascišćena i postignuto je sporazumno tumačenje svih detalja. U savezu s ovim spomenuti je, da će naš poslanik u Rimu skoro odstupiti. S njegovom politikom nije se zadovoljno i zato biti će skoro opozvan i stavljen na raspoloženje ministru inostranih djela a na njegovo mjesto imao bi privremeno da ode sadašnji naš poslanik u Beču Tica Popović.

Trumbić, Smodlaka i dr.

Ovo je tvrtka gdje se prodaje i kupuje nesredjenost, nedosljednost, konfuznost pojmova i neopredjeljenost, robom dakle kojom danas obiluju tako zvani naši intelektualci ili bolje ljudi siromašnim duhom, koji po svetom pismu ne će vidjeti kraljevstvo nebesko a mi kažemo ni zemaljsko, jer osuđeni da vječno blude po kaljuži današnjeg društvenog morala očajno tražeći svoju „opredjeljenost“.

Današnji nutarnji naš položaj je težak ali svakako težim ga čine ljudi, koji u ozbiljnom ovom času zalazeći u narod svakovrsnim izmišljenim parolama stvaraju kod masa raspoloženje toliko pogibeljno za konsolidaciju države i pravedno uređenje staleških pitanja. Ovi nezadovoljnici, koji kroz pune četiri godine promišljanja ni danas ne znadu kamo da se konačno smjeste, stigoše u Split, grad svakojakih mogućnosti i „barketa“, da istaknu svoje „ja“ i svoju povredenu taštinu, da tražu od naroda poslanički mandat. U ovom času kad je najnuždniji rad oko sakupljanja svih narodnih i patriotskih energija u svrhu sposavanja tekovina ujedinjenja, zalaze u narod ljudi da vlastito „ja“ bacaju u vrlog borbe za — mandat besplodan i bez značenja i kad bi ga postigli.

Kako je pak vjerovatnost, da i koji od ovih dvaju „velikana“ mogli pri izborima isplivati, minimalna, to je očito da će se nastojati pridružiti bilo kojoj stranci. Tako čujemo da je Dr. Smodlaka postao zemljoradnik a da Dr. Trumbić još tetura dok ne zapane i on nekamo, valjda u blokasku grabu. Zalosno!

Sa demokratske skupštine u Kninu dana 5. ov. mj. primio je g. Dr. Ivo Krstelj slijedeći brzoglasni pozdrav: Pobornici ideologije demokratske stranke sa današnjeg veličanstvenog zbora šalju najsrdačnije pozdrave svom prvaku i nosiocu kandidacione liste. Za Odbor D. S. u Kninu predsjednik **Stvo Dabić Becker**, tajnik **Miro Šimunović**.

Stipica i vodički gospodar.

Slučajno dopao nam je do ruku jedan broj „Sl. Doma“ glasilo sa interese Stipice Radića, nesuđenog predsjednika hrvatske republike. U tom broju pročitamo objelodanjeno pismo gospodara Nike Fržopa iz Vodića. Ono pismo sigurno nije bilo za javnost ali ga je Stipica objelodanio da pokaže svojim te- lićima da i u Dalmaciji imaju rodbine.

U ovom pismu prikazuje gospodar Niko nevoljno stanje radičevštine u Dalmaciji, kako naši otoci nijesu za to pristupačni ali da za to u zaostalom Zagorju može se nešto učiniti. Polovicu pisma bavi se o parama i hrani. To je naimo glavna svrha poruke. Pare, Stipe, daj ili ne će biti ništa — poručuje gospodar Niko, jer narod ide tamo i amo kao klasje prazno na povjetarcu, pa ako se pošlje para i rane, uspjeh je tu, jer barem za se može garantirati. Poručuje nadalje da su nadnice skupe i da se bez para ne može micati, da se boji da ga ne bi svaki čas strpali s onu stranu brave pa nek ga zastiti. Da pak Stipicu bolje namami, kaže da su radikali već donjeli silne vreće brašna i da na svakoj vreći piše „radikalno brašno“ te da tu konkurencu može zapriječiti samo vreće, na kojim piše „radičovo brašno“ i to slo prvo. Ej, gospodar Niko, pa da nije posao — posao!

Naši dopisi.

Pučkaši u Benkovcu.

Benkovec 4/2. 1923.

Danas u Svetu Nedjelju katolički dio naroda iz naše okolice mjesto u crkvu bio je doveden, uprav doveden, na skupštinu, koju su popovi i fratri priredili. Sasvim što su ti božiji ugodnici još od subote tražili i plaćali prevozna sredstva, presijom vjere i ne štedeći krvavu te- žakovu muku, koju im je u harač dao, te lijevali vino kao vodu, sasvim tim ova skupština nije ispala interesantna po svom broju buduće ne učestvovalo više od 3—4 stotine dovedenih seljaka. Zanimiva je naprotiv bila po svojoj vrsti, kolovodama te kakov je, na svrhu uspjeh ili utisak ova skupština postigla.

Kad je ustao da skupštinu otvori g. Luka Vujić, narod se upravo zabezeknuo. Ona vjerska mržnja, kojom su svete sluge oltara znali da neljepim osjećajima upale srca naših dobroćudnih seljaka, i ona je u njima ostala iznenađena prvim pogledom prvom pojavom ovog čovjeka. Težaci, koji još nijesu otvorili oči toliko da spoznaju vrijednost svojih svećenika, silno su se začudili, kad su još čuli i vidili da g. Luka Vujić sa časnog predsjed ickog mjesta udjeljuje riječ njihovim svećenicima, kojih su autoritet i čast ipak držali višom, mnogo višom nego ikoga drugoga a kamo li Luke Vujića. Kakovu li su pak kukavnu sliku davali gg. svećenici i profesori, kad su primili dozvoljenje govora od g. Luke Vujića? Među ovom gospodom bilo je i čestitih ljudi, koji da su znali ko je Luka Vujić, sigurni smo da pod njegovim predsjedanjem ne bi usta otvorili.

Još bolju intonaciju ovoj skupštini dao je g. Barić na svojim govorom. Mržnju i otrov sipao je na Srbe a da nije zaboravio ni naš demokrate. Imao je obraza da spomene i one plakate, koji su mu bili prilijepljeni po zidovima u Beogradu, radi kojih, kaže on, morale su ga pratiti žandarske bajonete. Srbi, reče on, imaju male glave a velike trbuhe pa nam sve pojedose! Ovak nepošteni i nedolični govor imao je za posljedicu i jednu drugu epizodu. Pravoslavni seljaci, kojih svake nedjelje ima dosta u Benkovcu, našli su se u velikom broju na ovoj skupštini, osjetili su se teško uvrijed- ni te su žestoko reagirali. Kad su Don Mate Klarić i fratar Dubravica htjeli da dalje govore, vika i galama je bila tolika, da se nije više moglo produljiti skupštinom. Gospoda fratri i popovi sa nekoliko neodgovornih elemenata zaboraviše svoga dječnog predsjednika, stadoše vući seljake za rukav da stupe u poverku preko varoši. Uslijed psovanja i izaziva već je izgledalo da će se skupština pretvoriti u tučnjavu. Povorka je odmah pri prvom koraku bila rasturena. G. poglavar nastojao sve moguće učiniti da umiri razjarene duhove i paralizira pučkaske izazove koji su bili osobito teški. Vrijedno je spomenuti da je jedino govor prof. g. Jur sa bio u granicama razuma i pristojnosti.

Kad je povorka bila raspršana, jedva su to seljaci i dočekali. Da se ne javu ni popu ni fratra pobjegose svojim kućama psujući svoje svećenike, u što ih to uvalise. Za koga da glasujemo? Zar nekakvog Barića iz Zemuna ili nekakvog Jurasa iz Splita, koje nikada ne ćemo ni viditi a kamo li da nam oni pomognu — go-

vorili su mnogi ne štedeći pri tom ni grdnja za Jurasa i Barića ništa manje nego li im za časnog predsjednika Vujića, koji je, a to je za nj najglavnije, sičario sto kili kruva itd.

Ovoliko javljanja sa ove skupštine u hator toga da se vidi, kako je g. Barić uspio sada kad su, kako reče, demokrate propali. A.

Primamo iz Betine 6/2.

U nedjelju 4. II. 1923. bi održana javna skupština Demokratske stranke u Betini, u kojoj je bio velik broj odazvanika naše stranke. Skupštinu je otvorio gosp. Mate Bilić, koji je tako leptom rečima braći zahvalio, što su se u tako leptom broju odazvali, te dalje upozorio braću, na rad s obzirom na tešku zadaću, koju je i do sada imala D. S., a tako mora i unapred da se bori proti svim demagozima, koji hoće da rastepu ovu našu lepu i veliku otadžbinu, koja je neizmjernom krvlju stečena. Na to preuzimlje riječ gosp. Mate Jakovčev, te moli braću, da budu jaki pri svojoj ideji veli: „Otvajmo braće ponos ove male naše Betine, koja je uvek visko dizala svoj nacionalni barjak.“ Govornik dalje veli, te opozivlje se na veliki broj bjegunaca za vreme rata, pak i za vreme talijanske okupacije; koliko je dala žrtava, a sve to na račun slobode i jedinstva. Danas braće nemojmo biti slijepi već otvorimo oči, pak ne dozvolimo, da se širi koja razvratna ideja, kojih našalost postoji. Moramo upotrebiti sve sile i uči u borbu, te rušiti svakog onog, koji nam nameće bilo Veliku Srbiju i Veliku Hrvatsku; jer naša velika ideja demokracije stoji na braniku jedinstvene Jugoslavije.

Na koncu svega slijedilo je biranje uprave, te bijaše jednoglasno izabran slijedeći odbor: Mate Jakovčev predsjednik, Marko Paskvalin podpredsjednik, Jerolim Filipi tajnik, odbornici: Sandrić Pere, Jakovčev Jakov, Filipi Miro, Filipi Niko, Kapov Ivo, Kapov Marko, Bilić Mate, Jakovčev Miro, Jakovčev Pere, Buča Mate, Tomas Ante i Jadrešić Frane.

Jesera 4. II. 1923.

U fond naše Ujedinjene Nar. Knj. i Čitaonice doprinijese: Općina Tijesno 100 Din. gospoda: Gelpi Dušan 25 Din., Frano Poletti Kopešić 10 Din., Kaleb braća 10 Din., Mazzura braća 20 Din., Ante Obratov 20 Din., Lajpov Perica 100 Din.

Našu Narodnu Knjizicu darovao krasnim knjigama g. Dr. Odomil Medini i g. prečasni kanonik Mirić Ivan. Darovateljima svespudna hvata, Uprava Ujedinjene Nar. Knjiš. i Čitaonice u Jeserima.

Stankovci 5. II. 1923.

Jucer 4 t. mj. bila je skupština Hrv. Pučke stranke u Benkovcu. Iz našeg mjesta pošlo je par mješćana na skupštinu. Istina, da nije bilo bure crvenike vina i jedne pletene boce rakije bio bi odaziv slabiji nego što jest. Kao na- stamotu njihovih vodja, a na žalost našu, da se u ova doba služe svakovim sredstvima podkupli- vanja, kad je slobodno doba glasovanja, a ne austrijskog robovanja. Na povratku iz Benkoveca, još se usudiše pjevucanjem, da izazivlju mirne mješćane, koji poštono misle i žude za jedinstvom trošenog naroda. Pošto se vidilo, da nema smisla imati posla sa napitom klapom, mimoišlo se je. Ovo neka bude na diku i ponos njihovih vodja.

Vodića 4. II. 1923.

Od više godina opstojé u Vodićama bande, koje se bave kradjom kokoša i drugih peradi tako, da kada bi pojedene kokoše mogle govo- riti otkrili bi se počinitelji krađa; moguće imena mnogih i mnogih, koji se izdaju za poštencine i ljudi bez ljage.

Mnogi od ovih slučajeva za vrijeme pe- kojne Austrije biše otkriveni a nekoji ne, a to otkriveni od žandara, koji i ako skoro bijahu svi slavni u službi Austrije na žalost postaje skoro gnjili austrijanci, što mi nemoremo se pohvaliti da ovi isti službenici danas primljeni u službi Jugoslavije postaje Jugoslaveni.

Čast iznimkam!

Pa još ove vrsti žandara i drugih službe- nika Jugoslavija nagraguje dajući im mjesta po po g adovima i varošima mjesto kamo spadaju, ili tamo gdje u zabit ili na granici Bugarske ili Albanije da se malo purgaju od austrijanstine i mržnje na Jugoslaviju i Srbiju.

Bolja bi bilo sa ovakvim i sličnim službe- nicima postupati, kako zaslužuju nego igrati se

IZBORNA BORBA.

alla Kerenski, pa da se dogodi kao u Rusiji, da u času nužde slože se sa svakim elementima antidržavnim.

Pa zbogom sloboda.

Sada na slučaj koji se zbilo ovih dana.

Kroz par zadnjih mjeseci dogodilo se više malih kragja peradi, koje sve ostase neodkrivene, tako da u mjestu narod počeo davati izraza ogorčenja prama oružnicima govoreći, kako to da oružnici nikada nemogu odkriti jednu od počinjenih kragja.

Kad ovih dana dogodila se prigodom odlaska u vojsku nekih mladića jedna mala kragja peradi. Mladići kao mladi rekrute svetuju zadnju večer svog građanskog života po običaju pjevajući svu noć zajedničkom večerom.

Rekli da neki od ovih mladića u društvu drugih prijatelja počinise jednu od ovih kragja peradi. Neodobravam, osudujem i nebi perneo u ruke da neki crni individui još crnije prošlosti neostvorise od ovog čina neku političku aferu, a to napadajući demokratizam i najviše nacionalizam i nacionaliste, zato jer da bi bili učestvovali u jednu kragju od par kokoša ukradenih kod babe jednog nacionaliste i nekoliko nacionalista između kojih i zet gornje vlasnice kokoša.

U kragju imade upletenih zemljoradnika i blokasa, a to i dva sinovca Nike Markoča i rođjaka Frane Markoča od kojih jedan sinovac Nike Markoča odkrio je sam sve drugove, koji su zajedno snjime jeli ukradene kokoši. Stvar je u ruke suda a sud nek rekne svoju kako je i pravedno. Ali za osudit je gosp. oružnike a najviše narednika Barača, koji dopustiše da elementi svake prošlosti vrijeđaju ne samo uspšenike, već ovom zgodom nacionaliste svakim rečelinam. Ali uzalud, omladina i demokratizam stoje čvrsto, nemore im nahudit ni ciklon altróche povjetarac.

Izgovori ne vrijede ništa jer gosp. oružnici su znali, da se sprema neka deraca, sa strane blokasa, pučkaša, komunisti, a mislim da su mogli znati, jer gosp. narednik Barač i podnarednik Čeldun nalazili su se i nalaze s vim individuiima više puta u krčmi, ili po kućama na tasiću crnea i do kasne noći, pa ne bi bilo ništa neobično, da i tu večer nijesu se sastili popit časiću u znak veselja da će unistiti omladinu, koja im je veliki tm u očima, a navlastito gosp. Baraču naredniku i podnaredniku Čeldunu, ovom zadnjem još dobro uspšene od dana prvog dolaska Jugoslavena, kad svojim postupkom za malo da nije čiao da dodje do krvi, za koje čine bi tužen pa sada gleda da se omladini osveti.

Gosp. naredniku Baraču i gosp. oružnicima bio bi ovaj zadatak, da odkriju počinitelje svih ovih kragja koje su se učinile za vrijeme od kada se nalaze u Vodicama. Zadatak za Vas i drugove gosp. naredniče, je malo težak, a vi ga batalite i snjime se ne bavite. Uzmite ovaj drugi, a taj je: za vrijeme od ovog rata bi ukradeni iz združnog mlina kajisi od korama koji su težili mnogo kilograma i u oskudici istog reprezentirali jaku vrijednost. Olan združnog mlina onda bijaše Niko Markoč, koji je mao i ključ od mlina, jer onda mlina nije radio, i jedno jutro kad je dosao u mlinicu nije našao više kajisi od korama. On kao član mlina javio kragju žandarima, ali nikad ni traga lupežima. Podignite gosp. naredniče ovu istragu, pitajte u Vašeg prijatelja Nike Markoča podatke i moguće da lupeže odkrijete. Za ove odkriće zaslužiti će te pohvalu ne samo od Nike Markoča, već od svih mjestana.

Za danas dosta, drugi put više toga.

Primamo iz Vodica 7. 11.

Prošlih dana bijahu uhvaćeni od žandara Guste Lasan, Krste Roca i Mić Bujola a to da bi bili i oni sudjelovali u napadaju na oružnike. Ova trojica bijahu zadržani a žandarške tamnice od 8 sati sve do podne, a na intervenciju blokasa zemljoradnika Milana Stupina kr. upravnika poste i komuniste Čače budu pušteni iz žandarskog zatvora.

Pitam gosp. narednika Barača kakovu moć imadu nad njihovom službom ova dva gospodina. Do potrebe ako gosp. narednik zanijeće gornju intervenciju poslužiti ćemo ga svjedocima.

Svaki Jugoslaven mora biti član „Jugoslav Matice.“

Još smo prilično daleko od izbora, ali već se može približno računati, kakove će oni dati rezultate. Već se vidi kakove su prilike u pojedinim strankama i kojom moći one raspolažu. Glavno pitanje izborno bilo je, koje će posljedice imati okolnost, što je radikalna stranka preuzela sama vlast u rukama. Znatiželjnost, strah, špekulacija, skakanje, okretanje kabanice bili su prvi znakovi, koji su odavali novo duševno stanje mnogih izbornika. I u Dalmaciji, zabilježili smo po nekoliko primjeraka, gdje je mnogi dojučerašnji i austrijanac i demokrat u ovo pokladno vrijeme navukao livreju radikala. Mnogi je pomislio: Evo lijepe prilike i za karijeru i za džep! Našao se i po koji katolički pop, koji je preko noći postao radikal — da postane valjda biskup! Starovjerac i radikal ministar vjere Ljuba Jovanović je našim biskupima u Zagrebu obećao brda i dolina, i da je on ostao dalje snjima kod bogate sopre nadbiskupa Bauera tko zna da li nebi naši katolički biskupi još postali, ako ne pravoslavni, za sada barem unijati! Nu kaos, koji je bio nastao u prvom času, brzo se je rasplinuo. Doduše nije nadošlo ono, što je u Zagrebu bio sugerirao naš odlični prijatelj Voja Marinković da se podijelimo svi u radikale i u ne radikale, ni ono što je g. Trumbić želio, da okupi u Dalmaciji hrvatske stranke u jednu izbornu kooperaciju. Ali je nešto drugo ljude umirilo osobito naše slabuše kandidata na skakanje, a to da radikalna stranka nije baš ono strašilo ni onaj kolos kojega se jadni podanici ili državljani moraju bojati. Dapače da je to najslabija stranka u državi, jer je ona najviše rastrojena, jer su protivštine njezinih vodja najnepomirljivije, jer ona ne drži ljude na okupu radi kakove visoke ideje, nego radi nade u iskorisćivanje, protekciju, korupciju i silom, koju časovito može raspolažati svak, tko ima u ruci državnu vlast. Nutrinje razmirice, koje kulminiraju u imenima Pašić — Protić, najboljim su dokazom kako je stranka pokolebana. Poblize o tome mogu se uvjeriti naši čitanci u dopisima iz Beograda. Tko pak pomnjivo prati pisanje same srbijanske štampe uvjeriti će se na kvkvu protivnost nailaze radikalni posvuda u širokim masama naroda. A i u našoj zemlji gdje su velikim talambasima navijestili bili osvojenje Dalmacije sada se već vidi, kako jedno stoje izgledi te pobjede, i kako su još jasnije prilike u toj stranci. Skrajni separatizam, velikospstvo i pravoslavlje, to je bilo geslo za pravoslavne a zlob i bič za katolike. Malo pomaže sve to. Kod prvog sastanka u Splitu, koji je trajao dva dana, uza svu tajnovilost već su izbile neke poteškoće, koje su malo po malo zauzele osobito značenje i osobite dimenzije. Sreška kandidatura za Knin dokazala je da u stranci nema ne samo kompaktnosti nego da vodstvo stranke nema auktoriteta. Ne samo to, nego da stranka ide sve to niže i niže. Jedan Dr. Desnica je morao uz svakakove pogrdne besvijesne mase ugnuti se ostaviti slobodno mjesto jednom Niku Novakoviću. Distansa koja postoji između duševnih političkih te istih kvaliteta ove dvojice suparnika dolično označuju jednu cijelu situaciju u stranci. Pitanje je hoćeli stranka progutati Novakovića, jer za nje ga neće da znađu Srbi građani Kninski ni oni vrlički. Ali ako ga ne proguta, onda je drugi mandat u gornjoj Dalmaciji za radikale u velikoj pogibelji. U doljnoj nije im takodjer ni onaj jedan tako sjeguran, kako neki trijezniji sude. Najprije ne glasuju više vrlički Srbi, a u Boči postoje neke lične trzavice. Ljuba Jovanović nije mogao ugoditi svim špekulantima, pa se mnogima i zamjerio. I republikanci iz Srbije misle mutiti. Kažu da u Grapu i Paštrovićima broje dosta pristaša. A i bivši prijatelj pk. Kralja Nikole, kojih ima mnogo sada u Boči, takodjer su na njihovoj strani. Ali ima inače i dosta skakavaca i špekulanata, po koji

maloposjednik, pa dosta političkih snoba hrvata katolika, koji će kod ovih izbora paradirati u radikalno stranci i tako nadoknaditi njezine prirodnije otpatke. Ali još jedno novo odmetništvo prorijedjuje radikalne redove. To su mnoga naša braća pravoslavne vjere, koji se opredjeljuju za demokratsku stranku. Svakim danom dolaze glasovi kako u Kninu, Kistanjam i Benkovcu naša stranka stiče novih pristaša i kako će nemalo razočaranje kod izbora doživjeti oni, koji sve svoje nade polagaju na plemenski i vjerski separatizam.

Jedna druga stranka, koja gubi mnogo terena, to su klerikalci nazvani pučkaši. Hvala još nesrijesti i zaslijepljenosti našeg katoličkog težaka u nekim krajevima oni su još jaki. U ovu državu su stupili kao njezini neprijatelji, svuda su izrabljivali nezadovoljstvo prouzrokovano onim prelaznim vremenima, pa su malo po malo pripravili teren Radičevštini. Sada im se sve to osvećuje, Radić njima otimlje njihova politička krda. Inteligencije nemaju za sobom. Mladji prvaci su bez prošlosti i ugleda i bez dokazanih ikakvih sposobnosti. Dr. Duličić i Dr. Mazzi poznati su pak kao pouzdanioci Austrijskog režima i neprijatelji narodnog ujedinjenja. Ta stranka će izvući valjda jedan mandat u gornjoj a najviše dva u doljnoj Dalmaciji. Inače ona nema nikakove budućnosti ni u zemlji ni u državi. U koliko se čuje agenti Radićevi razvijaju veliku djelatnost u doljnoj Dalmaciji. U gornjoj neuspjeha to sjeme posijano od talijanskih vlasti. Čudnovato je, da u doljnoj uspijeva baš ondje, gdje je austrijanština zaslugom popova i fratara najviše bila uvriježena, a to u Imotskoj krajini i u dubrovačkoj okolici. Ovu prolaznu zarazu nadao se je iskoristiti g. Trumbić, a i Dr. Drinković. A značajno je za sve ovo ljude i grupe želja izražena na jednom sastanku u Dubrovniku, da se svi ovi ljudi i Radićevci i blokasi i Trumbić skupa sa pučkašima nadju na okupu. Medjutim Radić ih gura, a tako za Drinkovića nema nikakvih izgleda. Kako će se Trumbić i hoće li se izvući teško je što pozitivna reči. U Splitu spreman je on, da se sdruži i sa komunistima i taljanskim prirepinama i sa svakom hagram ljudi. A u ostaloj Dalmaciji ima u boljim krugovima dosta naivnika, kojima ime Trumbića mnogo više imponira nego li sve njegove pogreške. Još jedna stranka nalazi se u strašnoj krizi, to su zemljoradnici. Oni se dijele u dvije grupe — ne po idejom, nego — po vodjima. Oni su danas izrabljeni od nekoliko ljudi iz inteligencije, koji bi svi htjeli postati poslanici. Ali toliko raspoloživih mjesta stranka nema pa treba cijepati stranku. Nikada nije jedna stranka bila tako bezobrazno i bezdušno izrabljena od svojih vodja, kao što je zemljoradnička. Najbolji je dokaz njezini najnoviji kandidat — Dr. Smodlaka. Što nije onaj čovjek u svojoj političkoj karijeri svega započeo a ničesa dovršio, tako da je diskreditiran kod svih ozbiljnih ljudi i stranaka, a ipak zemljoradnici ga primaju u svoje kolo! Hoćeli prodijeti kod izbora ovisit će od položaja gdje će ga kandidirati, ali teško da bude nosiocem liste ovog ili onog krila. Nu u koliko ga poznamo, nije isključeno, da ako ga ne bude htjeli nositi desničari, da bi se on mogao pomiriti lijevičarima. Dalmacija u svim svojim političkim borbama nije zapamtila ni neozbiljnije, ni žalosnije figure do one Dr. Smodlake! Hoćeli se još na izbornu mezevo pojaviti komuniste socijaliste, to se još nezna. Kod zadnjih izbora oni su skoro odnijeli dva mandata. Sada bi teško odnijeli i jedan. Po svoj prilici oni će se naći posvuda najradje blizu onih stranaka koje su proti državi. Jedino klerikalcima neće pomoći, premda su u Ljubljani njihovi saveznici.

Najtežu borbu ima da izdrži naša demokratske stranke, er sve su ostale stranke, a nadasve državni aparat proti noj, kao što i jed-

na i druga crkva. Ali demokratska stranka zato kroji u svojim redovima najveći i najbolji dio inteligencije. U koliko ima prištaša u svim masama sve je to svjesno i oduševljeno. Ona je kompaktna i dišiplinovana. Njezini su sastanci, u koliko ih je dosada držala, to dokazali, kao što da stranka svakim danom dobiva sve to više pristaša i još više sada, kada nije na vladi. U koliko se može približno računati u doljoj Dalmaciji ona će dobiti oko 8000 kuglica, ako ne i više. To znači jedan mandat sjegurana, a možda i dva. U gornjoj Dalmaciji jedan je količnik sjegurana, a da bi glasovala treća zona, dva bi a možda i tri mandata bili bi pripali našoj stranci. Ovako stoje prilike u demokratskoj stranci, koja ne raspolaže ni novcem, ni vlašću ni oltarom. Njezina jakost stoji u njezinoj jugoslavenskoj ideologiji, u širokom njezinom shvaćanju narodne i državne ideje. Jedna pojava u njezinim redovima značajna je. Niko se ne otima o mandate, dok je to u drugim strankama glavni kamen smutnje. Samo iz dišipline ljudi se primaju i vrše svoju dužnost prema stranci. To nas uvjerava, kako su u toj stranci najzdravije prilike i kako ona u svojoj kompaktnosti, svijesti i dišiplini sadržava dovoljna jamstva za napredak i uspjeh. Ovi će izbori za nju ispasti u opće dobro a dođući još bolje!

Gradske Vijesti.

Strosmajerov Dan. Po svim mjesnim školama održani su omladini prigodni govori o našem velikom vladiki Strosmajeru, prigodom godišnjice rođenja.

Školski semestar. Sutra se navršuje prvi školski semestar kod mjesne realne gimnazije i kod velike gimnazije, te kod građanske škole. Budući je Učiteljska škola kasnije otvorena, prvi će se semestar zaključiti nešto kasnije.

Potres. U utorak 6. januara, nešto poslije 4 sata popodne, osjetio se u našem gradu lagani potres.

Poskupica je u našem gradu sablasna pojava. Cijene se povisuju bezobzirno i to svaki dan, premda nema zato opravdanih razloga. Svak se proti tomu buni, ali nitko da bi jači stav zauzeo. Ma dokle će to dospjeti, pitamo mi? Što rade vlasti? Zar se tomu ne može ili ne smije da doskoči? Bilo bi krajnje vrijeme da se i u Šibeniku nešto učini u tom pogledu kao što je općina bila dobro započela.

Plesovi. Pod tom rubrikom donosimo vijesti o boljem ili lošijem moralnom uspjehu prošlih plesova — šibenske glazbe, vatrogasaca, prosvjetnog skupa itd., dok je materijalni uspjeh podbacio do neslućene visine, kad se uzmu u obzir prazni budžetari, kako barem svak to priča i govori. — Sutra je ples Zemljoradničke Štionice u prostorijama H. Krka. — Brillantne spremlje za ples Filamonije, bili će senzacija pokladne sezone, pak se taj ples očekuje najvećim interesom.

Ples „Filharmoničkog društva“. Ovaj ples koji obećaje, da će svojim sjajnim pripremlama i aranžmanom biti najuspjeliji i najživlji ove godine, održavat će se u svim prostorijama hotela „Krka“. Na plesu će svirati potpuni društveni orhestar svasvim nove plesove, a preko večere će zabavljati goste uži orhestar sa biranim programom. Krabulje neka izvole na vrijeme pridignuti legitimacije u društvenim prostorijama od 12—1 i 7—8 uveče, jer se zadnjeg dana, radi prezaposenosti, legitimacije neće moći izdavati.

Zapušten perivoj Šibenskog Okružnog Suda. Na žalost kad čovjek prolazi kraj Okružnog Suda, te kad pogleda onaj njegov perivoj koji je neko vrijeme resio čitavu zgradu, tako da čovjeku prolazeći pokraj nje utisak bi mu činilo, kako je bilo lijepo razdijeljeno zelenilo. A sad sve pusto sve osušeno, tako da izgleda sama mrtva gola ledina. Nebi čovjek ni žalio, da nema tko da uređiva taj perivoj. Zašto ne-

bi mogli uznici da to uređivaju kao i prvo, ta oni žele izaći malo na sućane zrake. Preporučuje se da taj perivoj gledaju jednom uresiti, jer čovjeku tako mlo izgleda, kad ga prolazeći pogleda.

J. D.

Porez na poslovni promet. U smislu zakona 31/1. 1922. god. o porezu na poslovni promet, te u smislu odredbe čl. 10 pomenutog zakona, pozivlje se sve one obvezanike, koji nisu podnijeli prijavu i platili odnosni porez za treći tromjesec 1922. god. da to učine kroz rok od 8 dana obnarodovanja ove obznanne.

U slučaju, da poreski plateci ne podnesu knjigu obavljenog prometa, poreski će edbor, u smislu člana 12 i 13 odnosnog zakona, sam odrediti sumu obavljenog prometa.

Žigosanje obveznica: Prema brzojavnom raspisu Ministarstva Unutrašnjih Dela glede Žigosanja obveznica austrougarskih predratnih zajmova ustanovljen je rok od reparacijone Komisije do petnaestog februara do kojega se roka najdalje mogu podnasati na žigosanje spomenute obveznice obnarodujute odmah pućanstva putem općtina i javne stampe.

Darovatelji za dovršenje gradnje kupališta na Jadrji: za počastiti uspomenu blpk. Matilde ud. Šupuk: g. Drezga Joso Din. 25, Kaleb Stipan sudb. čin. Din. 10, Mandić Stevo Din. 30, Boréilo Uroš Din. 20; za počastiti uspomenu pok. Vice Suria: g. Isler Giovanni Din. 10; za počastiti uspomenu pok. Josipa Čaće: g. Stevo Mandić Din. 10; za počastiti uspomenu pok. Perke Brkić ud. Steve: g. Stevo Mandić Din. 10; za počastiti uspomenu pok. Ruže ud. Margetić: g. Milošević Božo ljekarnik Din. 10, Stevo Mandić Din. 20, Jadronja Joso Din. 20, i Terzanović Pio Din. 30, Uprava svima harno zahvaljuje.

Vlasnik i izdavatelj: Odbor Demokr. Stranke.

Odgovorni urednik: ČEDOMIL MEDINI.

Odl. Graf. Zavod Tisk. E. Vitaliani-a — Šibenik

JADRANSKA BANKA BEOGRAD

DIONICKA GLAVNICA **Din. 60,000.000.--**

Rezerva: **Din. 30,000.000.--**

PODRUŽNICE:

Bled,	Jesenice	Prevalje,
Cavtat,	Korčula,	Sarajevo,
Celje,	Kotor,	Split,
Dubrovnik,	Kranj,	Šibenik,
Hercegnovi,	Ljubljana	Tržić,
Jelsa,	Maribor,	Zagreb.
	Metković,	

-: Amerikanski odio :-

Naslov za brzojavke: JADRANSKA.

AFILIRANI ZAVODI:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, W en. Zadar

FRANK SAKSER STATE BANK, Cootland Street 82, New-York City.

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofogasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir

ŠIBENSKA OKRUŽNA BANKA D. D.

Brzojav: Krugobanka. u Šibeniku Inter. telefon: 68.

Bankovni Odsjek:

obavlja sve bankovne transakcije uz najpovoljnije uvjete

prima uloške i plaća

6% kamate na uložne knjžice

5% „ „ tekuće račune

4% „ „ čekovne račune

doznake iz aktivnog računa obavlja bez proviđbe.

Trgovački odsjek:

preuzima trgovačka zastupstva za sjevernu Dalmaciju.

preuzima komisijonalna skladišta za Šibenik i ostala važnija tržišta u sjev. Dalmaciji

preuzima dobavu za svoj i tuđi račun proizvoda sjeverne Dalmacije.

Šibenska Okružna Banka D. D. u Šibeniku

upravlja poslovima Općinske Zajednice za ishranu sjeverne Dalmacije.

stoji na raspoloženju svim interesentima za poslove koje imaju na području sjeverne Dalmacije.